

Naturvårdsverket
Ref. NV-01773-24

30.04.2024

Suomalais-ruotsalaisen rajajokikomission lausunto Tornion Röyttän merituulivoimapuiston osayleiskaavan muutoksesta

Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Suunniteltu tuulivoimapuisto seuraa rajausta nykyisessä osayleiskaavassa tuulivoimapuistolle Röyttä ja sijoittuu Ruotsin rajan läheisyyteen Torne-Furö luonnonsuojelun alueen korkeudelle, saaren Kataja pohjoispuolelle. Etäisyys Haaparannan keskustaan on lähimmillään noin 8km. Suunnitelma-alue on pinta-alaltaan 18km², tuulivoimaloiden määrä on 12kpl maksimikorkeudella 265m. Merituulivoimapuiston sähkönsiirto toteutetaan kytkemällä tuulivoimalat toisiinsa ja edelleen Taljan saaren sähköasemalle merikaapeleilla.

Länsi-Lapin maakuntakaava on vahvistettu ympäristöministeriössä 19.2.2014 ja Lapin meri- ja rannikkoalueen tuulivoimamaakuntakaava vastaavasti 16.6.2005. Perämeren alueelle sijoittuvat tuulivoimaloiden alueet jäivät vahvistamatta vaelluskaloihin kohdistuvien riittämättömien luontoselvitysten vuoksi.

Suunnittelualueella on voimassa Röyttän edustan merituulivoimapuiston osayleiskaava, joka on hyväksytty Tornion kaupunginvaltuustossa 9.6.2014. Suunnittelualue on vastaava kuin suunnittelualueella voimassa olevan yleiskaavan suunnittelualue. Kuulemisaineistossa kuvailaan, että aluetta halkoo ekologinen yhteys Tornionjoen vaelluskalajokeen. Rajajokikomissio toteaa, että ei voida poissulkea mahdollisuutta, että rakennettu merituulivoimapuisto Röyttän ulkopuolelle voisi vaikuttaa Tornionjoen vaelluskalastoon haitallisesti. Vielä on puutteellisesti tietoa olemassa mahdollisista vaikutuksista merituulivoimasta vaelluskalalajeihin kuten lohi, meritaimen, vaellussiika, nahkiainen ja ankerias. Ottaen huomioon suuren määrän suunniteltua merellistä tuulivoimaa laajalla alueella Perämereltä Eteläiselle Itämerelle asti on kriittistä, että voidaan tarpeellisella tavalla arvioida kumulatiiviset- ja yhteisvaikutukset vaelluskalastoon kaikista hankkeista kokonaisuudessa. Komissio korostaa, että tätä kirjoittaessa on vielä mahdotonta arvioida mahdollisia vaikutuksia vaelluskaloihin.

Natura 2000

Tornio ja Kalix jokisysteemi on Natura-2000 aluetta ja on poikkeuksellinen esimerkki vapaasti virtaavasta jokisysteemistä. Jokisysteemi on myös kotijoki suurimmalle luonnonlohen kannalle koko Euroopassa. Ruotsissa Tornionjoen lohi on tunnistettu Natura 2000-lajina ja mahdollinen vaikutus lajiin voidaan katsoa rajat ylittävänä. Komissio korostaa, että voi olla tarvetta Natura 2000-luvalle johtuen läheisyydestä Natura 2000-alueeseen, sekä siitä, että Natura 2000-laji lohi vaeltaa hankealueen läpi.

Kalastuselinkeino

Hankealueella on kalojen syöntialueita ja kaupallista kalastusta tapahtuu hankealueen sisällä ja ulkopuolella. Aikaisemmassa YVA-selostuksessa Rajakiirin merituulivoimapuistolle Röyttän ulkopuolella vuodelta 2010 kuvailaan kyselyvastauksia alueen kalastajilta. Hankkeen vaikutusten osalta vastaajat olivat huolissaan vaelluskalojen nousumahdollisuuksista

Tornionjokeen, kutualueiden mahdollisesta häiriintymisestä sekä kalakantojen vähentymisestä. Yleisesti oltiin sitä mieltä, että tuulivoimapuisto hankaloittaisi kalastusta alueella ja sitä pidettiin myös maisemahaittana.

Lohen tila

Tornionjoki on kotijoki Euroopan suurimmalle luonnonlohikannalle ja tuottaa Kalixjoen kanssa ylivoimaisen enemmistön kaikesta luonnonlohesta Itämeren alueella. Lohen vaelluskauden aikana 2023 tuli selväksi, että lohen tilanne on kriittinen. Tornionjoen biologisen neuvonannon mukaan, joka on tehty yhteistyössä SLU:n ja LUKE:n kesken (*):

”Määrä kutuvaeltavaa lohta pieneni toista vuotta peräkkäin ja 2023 luotaimella laskettuja yksilöitä oli ainoastaan 20 000 – pienin määrä vuodesta 2010 ja huomattavasti huonommin kuin ICES:in ennustukset. Todennäköinen pääselitys tälle vähennykselle, jota on myös havaittu toisissa joissa on, että lohen luonnollinen selviytyminen merellisen vaiheen aikana on heikentynyt huomattavasti.”

Lohen meriselviytyminen on toki monimutkainen asia, johon voi vaikuttaa esim. pedot, ravinnon saatavuus, ympäristö, laivaväylien ruoppaamiset, rehevöityminen, vaaralliset aineet, kalastus ja lohen käsittely toisten lajien kalastuksen yhteydessä (rysä- ja troolikalastus) jne. Näistä voi aiheutua haitallinen yhteis- ja kumulatiivinen vaikutus lohen selviytymiseen. Komissio toteaa, että Tornionjoen lohen tila on huolestuttava ja korostaa, että haitallisia vaikutuksia tulisi vähentää, jotta kanta saisi mahdollisuuden toipua. Tämän vuoksi komissio korostaa, että ei voida katsoa aiheelliseksi aiheuttaa lisää haitallisia vaikutuksia kalakantaan.

Tuulivoimapuiston vaikutukset

Komissio kyseenalaistaa tuulivoimahankkeelle valitun alueen soveltuvuuden Tornionjoen jokisuun ulkopuolelle koska alueen läpi kulkee vaelluskalojen ekologinen käytävä. Komissio toteaa, että se voi osoittautua riskiksi kalakantojen elinehdoille. Tuulivoimapuisto voi kerryttää tulovaikutuksia Tornion kaupungille, mutta haittavaikutukset ulottuvat kaikkien yläpuolella olevien kuntien alueelle.

Lausunnon on valmistellut komission vesi- ja ympäristöinsinööri Simja Lempinen. Komissio on hyväksynyt lausunnon sähköpostimenetelmällä 30.4.2024 ja lausunto on tallennettu ACTA diaarihallintajärjestelmään.

Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio